

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem Divi Thomae. Tomi Qvinqve

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

2 V. Moyes & Elias, vere cum Christo apparuerint in eius
tra[n]sfiguratione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

Hieronym.

Leo Papa.

D. Thom. Durand. Claritas transfigurationis in superficie tantum extrema corporis Christi recepta.

Respons.

Dubium. Matth. 17. Luc. 9.

Responsio. Totum Christi corpus claritate gloriae perfusum.

Marc.

Hieronym.

rebit (vt inquit Hieron.) quantum ad claritatem scilicet corporis, non vero quantum ad visionem diuinitatis, quam discipuli mortali carne circumdati intrueri non poterant, vt Leo Papa dicit.

Nihilominus D. Thom. ar. 1. ad 2. sentit claritatem illam tantum fuisse in superficie externa corporis Christi, & idem habet in 3. d. 16. qu. 2. art. 1. ad 3. & Durand. q. 2. num. 7. & D. Thom. hoc colligit ex nomine transfigurationis. Nam sicut figura est in termino, seu superficie, ita color, seu claritas corporis opaci, & inde dicta est transfiguratio mutatio illa, quæ facta est in extremitate, seu superficie corporis Christi, ergo illa claritas tantum ibi fuit. Deinde non potest esse claritas tam profundi corporis, quin illud reddat transparentes & visu penetrabile, quia lux est actus diaphani, vt diaphanum est: corpus autem Christi non videtur factum fuisse transparentis in transfiguratione, alioquin viderent Apostoli interiores partes corporis eius: cum tamen solum legantur vidisse faciem eius splendescere. Quocirca nec vestimenta eius facta sunt transparentia, quia sola ipsa sunt alba, & non per illa visa est caro Christi. Vnde sicut candor in extrema superficie tantum videtur, ita ille candor seu splendor vestium. Ex his sententijs quælibet potest facile defendi hæc tamen posterior videtur probabilior. Tum propter authoritatem D. Thom. Tum quia est magis consentanea verbis Euangelij. Tum quia ad finem, & utilitatem huius miraculi hoc satis est, & ideo non est augendum miraculum est mortale corpus totum intime lucere, quam in sola superficie extrema claritatem quantamcumque recipere. Quapropter licet probabile sit corpora gloriosa futura esse lucida omnino & transparentia, non est necesse, vt de corporis Christi transfiguratione hoc fateamur. Quia licet tunc assumpserit claritatem gloriae, non tamen modo perfecto, & stabili, & ideo satis est, quod superficie tenus assumpserit.

Tertium dubium esse potest, an hæc claritas fuerit tantum in facie Christi. Et ratio dubitandi esse potest, quia Matth. solum dicit. *Et resplenduit facies eius, sicut sol.* Lucas vero. *Et facta est species vultus eius altera,* indicant ergo solum in facie Christi fuisse claritatem illam. Deinde ad utilitatem miraculi hoc satis est, quia sola species faciei ab Apostolis conspicietur. Nihilominus verisimilius est, totum corpus fuisse claritate perfusum, quia totum dicitur transfiguratum, seu transformatum. Et quia totum informabatur anima beata, & quia tota hæc illustratio poterit miraculo deservire. Nam dum Euangelistæ dicunt splenduisse faciem eius, non excludunt reliquas corporis partes. Nam sine dubio etiam splendebant manus cum cerni oculis possent, reliquæ autem intimæ partes, quæ vestibus tegebantur, quamuis in sese immediate non viderentur, in vestibus tamen quodammodo conspiciantur, nempe per splendorem, qui in vestes ipsas redundabat. Vnde Mar. nulla faciei facta mentione solum dixit, *Transfiguratus est, & vestimenta eius facta sunt splendida.* Vbi particula, &, conuentionem quandam videtur significare, ac si diceret, totus ipse est transfiguratus, & noua claritate perfusus: vnde factum est, vt etiam vestimenta splenduerint, est ergo verisimile claritatem illam per totum Christi corpus fuisse diffusam. Quam sententiam expresse docuit Hieron. in epist. 61. ad Pamachium aduersus errores Ioannis Ierosolymitani, dicens. *Sic & Dominus noster in monte transfiguratus est in gloria, non vt manus ac pedes, ceteraque membra perderet, & subito in rotunditate, vel solis, vel spheræ volueretur: sed eadem membra solis fulgore rutilantia Apostolorum oculis perstringerent. Vnde & vestimenta eius mutata sunt in candorem, non in aerem, ne forte & vestes eius asserat spirituales. Et facies eius (inquit) fulgebat sicut sol. Vbi autem facies nominatur existimo, quod & cetera membra conspecta sunt. Quod vltimum verbum sic intelligendum existimo, esse con-*

spicere per vestimentorum splendorem, qui ex corpore radiabat. Nam, quod vestes ipsæ factæ sint transparentes, & membra omnia in se ipsis visa sint, nec necessarium est, nec verisimile, quamquam (si id asseratur) multo magis dicendum erit omnia illa perfusa fuisse lumine, & claritate. Sed illud, prius (vt dixi) est verisimilius. Quod etiam Augustinus significauit illis verbis: *Caro illuminata per vestimenta radiabat.* Lyra. & idem sentit Lyra. Luc. 9. dicens, *Vestimenta facta esse candida, vt essent conformia claritati corporis.*

SECTIO II.

Vtrum Moyses, & Elias, vere cum Christo apparuerint in eius transfiguratione.

Principio dicendum erit de Elia, de quo minor difficultas est. D. Thom. igitur art. 3. refert Glossam super Luc. 9. dicentem Eliam vere non apparuisse, sed Angelico ministerio simulacrum Eliae demonstratum esse, & in solutione ad 2. dicit illam Glossam sumptam fuisse ex libro de mirabilibus sacræ Scripturæ, Augustino falso adscripto, ac propter ea nullius esse authoritatis. Sed in illis libris de mirabilibus sacræ Scripturæ eam inuenire non potui. Nam licet referri soleat ex lib. 3. cap. 13. tamen ibi nulla omnino sit mentio Elia, in cap. autem 10. expresse contrarium docetur, nimirum vere ibi Eliam apparuisse. In Glossa vero ordinaria, & apud Hugonem Luc. 9. indicatur hæc sententia, & vt probabilis relinquatur, eamque tribuit Ambrosio Hugo Cardinalis, quæ apud illum non reperio, neque alium inuenio huius sententiæ defensorem, neque rationem, qua nitatur, quapropter vt erronea reijcienda est.

Dicendum itaque Eliam in propria, ac vera persona corpore, & animo viuente ibi apparuisse. Hoc probatur ex historia Euangelica, Marc. enim sic inquit, *Es apparuit illis Elias cum Moysè, Matthæus vero, Et apparuerunt Moyses, & Elias cum eo loquentes,* Lucas autem addit, *Et ecce duo viri loquebantur cum eo, erant autem Moyses, & Elias.* Quæ verba in sua proprietate, quam historia requirit, vera esse non possunt, nisi in prædicto sensu, & ideo omnes Patres ita illa intelligunt, & consentit vniuersa Ecclesia. Præterea nulla in hoc est difficultas, quia Elia corpore, & animo viuus perseuerat, vt est communis traditio Patrum, quos infra agentes de secundo Christi aduentu commemorabimus, nunc duos tantum testes proferamus. Alter est Augustinus libro primo de peccatorum meritis capite 3. dicens. *Neque enim Enoch, & Elias per tam longam ætatem senectute maruerunt, neque tamen credo eos iam in illam spirituales qualitates corporum commutatos, qualis in resurrectione promittitur, que in Domino prima præcessit, nisi quia isti sortasse, neque iis cibus egent, qui sui consumptione reficiunt.* Alter est, Tertullianus lib. de anima capite 35. *Elias (inquit) non ex de-cissione vite, sed ex translatione venturus est, neque corpus restituendus, de quo non est exemplum, sed mundum reddendus, de quo est translatum, non ex postlimio vite, sed ex supplemento prophetie. Cum ergo Elias non esset ex mortuis reuocandus, sed ex alio loco, in quo viuunt in montem Tabor transferendus, quod facili negotio fieri poterat, non est, quod ambigamus ita factum esse, cum Scriptura dicat ibi Eliam apparuisse, & cum Christo loquentem esse. Vnde merito Epiphanius heres. 64. ex Proclo, & Methodio hæc verba refert, & approbat. *Nihil Dominus mentitus est, quare non spectrum aut visum ostendit discipulis in monte, Eliam, & Moysen, quo ipsos deciperet, sed id quod erant extra falsitatem. Statim vero occurrebat quæstio, ex quo loco adductus sit: D. Thom. enim hic solum dicit allatum esse non de caelo empyreo, sed de aliquo eminenti loco, quo fuerat curru igneo raptus, sed quæstionem hanc in prædictum locum reiciamus, vbi de Elia ex professo disputabimus.**

Secundo ex dictis licet colligere veram Moysis animam

Augustini

D. Thom. Gloss.

Gloss. ord. Hugo Card.

Marc. 9. Matth. 17. Luc. 9. Elias verè in transfiguratione ratione Christi apparuit.

August.

Tertullianus

Epiphanius Proclus Methodius August.

animam alicui corpori coniunctam presentem mysterio affuisse. Hoc enim, vt minimū probant verba Scripturæ, & communis omnium Patrum consensus, vt statim videbimus. Vnde Aug. lib. de cura pro mortuis agenda, ca. 15. vbi probat animas mortuorum interdum apparere, cū induxisset Samuelis exemplum, quod in dubiū reuocari poterat, subdit: *Quid de Moyse dicturi sumus, qui & in Deuter. mortuus, & in Evangelio cum Elia, qui mortuus non est, legitur apparuisse viuensibus.* Vbi aperte sentit hoc non posse in dubiū reuocari. Quapropter quod Hugo Cardinalis Lu. 9. ex Chrys. refert, nullam animā ex inferno exiuisse, donec Christus illuc descendit, intelligendū est de exitu ad statum gloriæ, quamuis ipse Hugo non recte in hoc sentiat, sicut de Elia dictum est.

Controuersia autem est, in quo corpore Moyses apparuerit, & quomodo illi fuerit anima coniuncta. Quam vt explicemus supponendum est, ante illud mysterium animam Moysis mansisse à corpore separata, & in sinu Abrahæ cum alijs Patribus quiescisse. Quod premitto ad excludendas duas falsas opiniones: Prior est quorundam, qui dixerunt, Moysen nondum esse mortuum, sed cū Elia, vsq; ad iudicij diem referuari, vt iidem sint testes iudicij, qui fuerunt transfigurationis. Ita sentit Hilar. can. 20. in Matth. Ambr. etiam lib. 1. de Cain. & Abel. c. 2. sentit Moysen non fuisse mortuum, & ideo dicit: *Nemo scit sepulturam Moysi, quia vitam eius omnes nouerunt.* Idem insinuat Hierony. exponens verba illa Amos 9. *Qui edificat in celo ascensionem suam, Ascendit (inquit) Dominus in celo cum Heno. h. ascendit cum Elia, ascendit cum Moyse, cuius sepultura locus, quia in celum ascenderat, in terra non potuit inueniri,* & Grego. Nyssen. lib. de vita Moysis, sub finem, sic de illo scribit: *Virtuosa vita huius seculi finem asserit verbo Dei consummatum, finem dico viuum, cui non succedat sepultura, cui non addatur tumulus, cui nullam oculis caliginem, nullam facies corruptionem inducat.* Et ex recentioribus tenuit hanc sententiam Catharin. Gen. 1. & 2. Ioan. Arboreus lib. 11 Theosophiæ. c. 11. Qui auctores nituntur quibusdam cōiecturis, quas omitto, quia nihil habent difficultatis. Præsertim cum de morte Moysis expressa habeamus sacræ Scripturæ testimonia, Deut. 34 sic dicitur: *Ascendit Moyses super montem Nebo: mortuusq; est ibi Moyses seruus Domini in terra Moab, iubente Domino.* Quæ vulgata versio tollit ambiguitatem, quam habet versio Septuaginta interpretum, & Ambrosium decepit. Illi enim legunt: *Mortuus est ibi iuxta verbum Domini,* ex quo Ambros. colligit, illam nō fuisse veram mortem, nam verbum Domini non occidit, sed viuificat. Quæ leuis est cōiectura, nam verbum Dei interdum occidit. Verbum ergo illud nullum aliud fuit, nisi illud: quod c. 32. Dominus dixerat Moysi: *Ascende in montem Nebo: & mouere in monte.* Quod esse intelligendum de vera morte, tam expresse ibi explicatur, vt non videatur, quomodo potuerit in dubium reuocari. Additur enim: *Quem ascendens iungeris populis suis, sicut mortuus est Aaron frater tuus in monte Hor, & opposuit populis suis.* Quid clarius? Rursus additur: *Quia prauaricati estis contra me in medio filiorum Israel.* Vbi illa præmatura mors dicitur esse poena illius culpæ. Deniq; post mortem dicitur traditus sepulturæ, vnde quod sepulcrum eius occultū dicitur, tantum abest, vt inde conijciendū sit fuisse mortis expertem. vt potius mortem eius manifeste confirmat. Vnde Epiphani. li. 1. hæref. 9. scribit, corpus Moysis fuisse ab Angelis sepultum, quod in honorē tanti viri factum esse dicit Oecumen. super epistolam Iudæ ex Philone lib. de vita Moysis, & late tractat Abulens. Deut. 34. q. 3. & sequentibus. Chryso. vero homil. 1. in Matth. dicit, factum id esse, ne Hebræi corpus eius adorarent. Denique Iosephus lib. 4. antiquitatum in fine, dicit consulto Moysen in sacris voluminibus scriptis se mortuū, ne Iudæi propter excellentē eius virtutem à Deo raptum prædicarēt.

A Posterior sententia (quam etiam omnino falsam esse supponimus) dicit, Moysen quidem mortuum esse: statim tamē surrexisse, ac propterea sepulcrum eius agnouisse neminem. Ita tradidit Rabbi Samuel lib. de aduentu Messia. cap. 13. Sed hæc sententia erronea est, & sine vilo fundamento, & contra omnium Patrum consensum, vt videbimus statim, & latius infra agentes de descensu Christi ad inferos.

Cum igitur animus Moysis tunc esset à corpore separatus de corpore, in quo apparuit in transfiguratione, duplex est opinio. Prima apparuisse in corpore aereo, quod nō informabat: sed solū vt motor illi coniungebatur, ad eum modum, quo Angeli solent assumere corpora. Hæc est opinio D. Tho. hic art. 3. ad 2. quem Lyranus sequitur Matt. 17. Abul. q. 54. & 55. ibi. Ratio solum est, quia ad illam apparitionem id satis erat, neq; oportebat tantum miraculum fieri, cum statim esset corpus relicturns.

Secunda sententia est, Moysen in suo vero corpore per veram Resurrectionem, & propriam animæ informationem apparuisse: Ita docet Hierony. cap. 17. Matth. illis verbis: *Moysē ab inferis resurgente.* Idem expresse August. dicto lib. 3. de mirabil. sacræ Scripturæ cap. 10. vbi in terminis quæstionem tractat, & veramque opinionem referens, hanc eligit, & eandem indicat Damascen. dicta orat. dicens: *In hoc monte mortuorum resurrectionis fides astruitur, ac mortuorum, ac viuorum Dominus esse declaratur, vt qui scilicet ex mortuis Moysen assumpsit, viuum autem Eliam ressem adhibuerit, & hanc opinionem amplexus est* Sorus in 4. d. 43. q. 2. art. 1. ad. 2. Et licet prima sit probabilis, hæc mihi magis probatur. Primo, quia hoc modo syncerior est veritas Scripturæ. Dicit enim apparuisse Moysen, non esset autem Moyses in omni proprietate, nisi corpore constaret. Secundo, quia ibi apparuerunt Moyses, & Elia, vt essent testes gloriæ Christi, quapropter non fide, sed vere apparere debuerunt, ergo eadem ratione debuit adesse Moyses in corpore proprio, quia adhibitus est, vt esset testis oculatus, qui propriis sensibus gloriā Domini conspiceret, quod esse non poterat, nisi in proprio corpore. Tertio, quia (vt est probabilior opinio) anima separata vi sua naturali non potest assumere corpus, neque mouere illud, ergo vt animā Moysis assumeret aereū corpus, & per illud loqueretur, oportebat vim ei supernaturalē, & miraculosam imprimi: ergo, si oportet, vt fateamur aliquod supernaturale opus, melius est proprii corporis assumptionem, ac temporaneam resurrectionem fieri, cum & æque facile à Deo fieri potuerit, illaque posita scripturæ verba, ac totum mysteriū proprius, ac verius intelligantur. Quin etiam consonum huic sententiæ est quod aliqui ex antiquis Patribus docent in transfiguratione expleuisse Deum, quod Moysi promiserat Exod. 33. Vbi Moysi petenti à Deo, *Offende mihi gloriam tuam.* Dominus respondit, *cum transibit gloria mea, videbis postiora mea,* vt exponit Tertullian. lib. 4. contra Marcionem. c. 22. & lib. contra Praxeam. capitul. 14. quibus locis dicit etiam in hoc monte expletum esse illud Numer. 12. *Os ad os loquar ad eum in specie, non in enigmate, id est, in specie hominis, quam erat gestaturus.* Eandem expositionem late tradidit Irenæus lib. 4. contra hæref. ca. 37. & Cyrill. Ierosolym. cap. 10. & Orig. homil. 12. in Exodum, quia omnes Patres sentiunt, Moysen non tantum visione intellectuāli, sed etiam corporali vidisse gloriam Christi, & similiter, esse cum eo locutum sentiunt, ergo in proprio corpore viuum apparuisse.

B Ratio solum est, quia ad illam apparitionem id satis erat, neq; oportebat tantum miraculum fieri, cum statim esset corpus relicturns.

C Secunda sententia est, Moysen in suo vero corpore per veram Resurrectionem, & propriam animæ informationem apparuisse: Ita docet Hierony. cap. 17. Matth. illis verbis: *Moysē ab inferis resurgente.* Idem expresse August. dicto lib. 3. de mirabil. sacræ Scripturæ cap. 10. vbi in terminis quæstionem tractat, & veramque opinionem referens, hanc eligit, & eandem indicat Damascen. dicta orat. dicens: *In hoc monte mortuorum resurrectionis fides astruitur, ac mortuorum, ac viuorum Dominus esse declaratur, vt qui scilicet ex mortuis Moysen assumpsit, viuum autem Eliam ressem adhibuerit, & hanc opinionem amplexus est* Sorus in 4. d. 43. q. 2. art. 1. ad. 2. Et licet prima sit probabilis, hæc mihi magis probatur. Primo, quia hoc modo syncerior est veritas Scripturæ. Dicit enim apparuisse Moysen, non esset autem Moyses in omni proprietate, nisi corpore constaret. Secundo, quia ibi apparuerunt Moyses, & Elia, vt essent testes gloriæ Christi, quapropter non fide, sed vere apparere debuerunt, ergo eadem ratione debuit adesse Moyses in corpore proprio, quia adhibitus est, vt esset testis oculatus, qui propriis sensibus gloriā Domini conspiceret, quod esse non poterat, nisi in proprio corpore. Tertio, quia (vt est probabilior opinio) anima separata vi sua naturali non potest assumere corpus, neque mouere illud, ergo vt animā Moysis assumeret aereū corpus, & per illud loqueretur, oportebat vim ei supernaturalē, & miraculosam imprimi: ergo, si oportet, vt fateamur aliquod supernaturale opus, melius est proprii corporis assumptionem, ac temporaneam resurrectionem fieri, cum & æque facile à Deo fieri potuerit, illaque posita scripturæ verba, ac totum mysteriū proprius, ac verius intelligantur. Quin etiam consonum huic sententiæ est quod aliqui ex antiquis Patribus docent in transfiguratione expleuisse Deum, quod Moysi promiserat Exod. 33. Vbi Moysi petenti à Deo, *Offende mihi gloriam tuam.* Dominus respondit, *cum transibit gloria mea, videbis postiora mea,* vt exponit Tertullian. lib. 4. contra Marcionem. c. 22. & lib. contra Praxeam. capitul. 14. quibus locis dicit etiam in hoc monte expletum esse illud Numer. 12. *Os ad os loquar ad eum in specie, non in enigmate, id est, in specie hominis, quam erat gestaturus.* Eandem expositionem late tradidit Irenæus lib. 4. contra hæref. ca. 37. & Cyrill. Ierosolym. cap. 10. & Orig. homil. 12. in Exodum, quia omnes Patres sentiunt, Moysen non tantum visione intellectuāli, sed etiam corporali vidisse gloriam Christi, & similiter, esse cum eo locutum sentiunt, ergo in proprio corpore viuum apparuisse.

D Sed duo hinc oriuntur breuia dubia. Primum est, an corpora Moysi, & Elia apparuerint etiā splendentia, & gloriæ claritate rutilantia. Et ratio dubij esse potest, quia Lucas inquit: *Erant autem Moyses, & Elias visi in maiestate,* quod alij vertunt, *visi in gloria, iuxta proprietatem vocis Græcæ δόξα.*

Rabbi Samuel.

D. Thom. Abulens.

Moyse: in proprio sub corpore in transfiguratione apparuit.

Sorus.

Exod. 33.

Tertull.

Irenæus. Cyril. Ierosolym. Origen.

Dubium 1.

Hug. Card. Chrysof.

Dubium.

Hilar. Ambros.

Hierony. Amos 9.

Greg. Nyss.

Catharin. Ioan. Arb.

Deut. 34. Moyses, & mortuus.

Deut. 32.

Sepulcrum Moysi occultum quare.

Epiphani.

Philo. Abulens. Chrysof. 10. ph.

Tertul.

Vnde Tertul. libr. contra Marc. cap. 22. dicit Moy-

Origen.

sem, & Eliam visos esse. In consortio claritati, quod dignationis, & gratiae exemplo est. Et Origenes hom. 12. in Exod. Apparuerunt (ait) Moyses, & Elias in gloria, hic non refertur, quia glorificatus est vultus eius, scilicet Moyses, sed quia totus apparuerit in gloria, & infra, necessario gauisus est, quia iam non solum vultu glorificatus de iudis de monte, sed totus glorificatus ascendit in montem. Quin

Damasc.

Damasc. dicta orat. de transfiguratione, eandem sententiam indicans, rationem adhibet dicens, Oportebat siquidem ipsis (id est, discipulis) conseruorum suorum, ac Dei famulorum gloria, animique fiducia conspecta, Domini benignitatem, atque indulgentiam admirari, atque celum inde maiorem concipere, & ad suscipiendam certamina confirmari, & eandem sententiam indicat Epiph. h. 42. dum inquit Christum dixisse secum in propria sua gloria, Moysen, & Eliam, & ostendisse discipulis, quo ipsos coheredes sui regni ostende ret. In contrarium vero est. Primo quia Euangelium de solo Christo dicit, Resplenduit facies eius, sicut sol, & solum illum fuisse transfiguratum, at si Elias claritate glorie accepisset, etiam ille esset transfiguratus. Deinde quia Moyses, & Elias non erant beati secundum animam, ergo non conueniebat illis, vt haberent corpora glorificata.

Epiph. an.

In hac re probabilis videtur, eos aliquo modo fuisse factos participes gloriae, & claritatis corporis Christi (vt Luc. significat) videtur autem verisimile, habuisse illam claritatem ex consortio, & redundantia corporis Christi, quod videtur significasse Tertul. supra loquens de Moysse, dum ait, stetit cum Christo os ad os, & facies ad faciem, & in gloria ipsius nedum in conspectu. De qua (inquit) gloria non aliter illustratus discessit a Christo, quam sol ab a creatore.

Responsio.

Alterum dubium est. Quomodo cognouerit Petrus Moysen, & Eliam. Hoc terigit Tertul. supra, & primum dicit, non potuisse eos cognoscere per imagines eorum, quia imaginum usus erat Hebraeis prohibitus. Sed haec ratio rem incertam assumit, vt late in priori tomo dixi disp. 54. sectio. 1. & 2. est tamen ratio verisimilis. Quia quantum ex historijs colligitur) imagines apud Hebraeos non erant in usu. Deinde docet Petrum eos cognouisse, in spiritu, id est, interno instinctu, & reuelatione, & est hoc verisimile. Quia cum illi appareret vt testes maiestatis, & gloriae Christi, oportebat eos ab Apostolis cognosci. Tertio vero non est improbabile eos fuisse cognitos ex colloquio cum Christo, vel quia interdum sunt ab illo propriis nominibus appellati, vel quia talem sermonem ipsi habuerunt de passione Christi, vt ex illo agnoscere potuerint, vt notauit, & latius explicuit Iansen. c. 67. concordia.

Corpora

Moyse & E-

lia num ap-

paruerim cu

claritate glo-

riosa.

Tertul.

Exod 34.

Dubium. 2.

Tertul.

Responsio.

Quomodo

Moysem, &

Eliam in

monte Thabor

Petrus

agnoscit.

Iansen.

Iansen.

Baron.

SECTIO III.

Quibus circumstantiis, quo ve ordine facta sit transfiguratio.

In hac sectione breuiter comprehendam pauca quaedam, quae ad completam huius mysterij explicationem videntur necessaria. Primum igitur de tempore, in quo Christus transfiguratus est, scilicet quo mense, die, aut anno, nihil fere inuenio ab authoribus scriptum. Illud solum ex serie Euangelicae historiae verisimiliter colligitur, Christum post mortem Ioannis, cum iam trigessimum tertium aetatis annum ageret, nec multum a passione abesset, quam paulo antea (Matth. 16.) vt iam imminetentem, discipulis nuntiauerat, transfiguratum esse. Ita sentiunt Ammon. Alex. in harmonia Euangelica. Iansenius in concordia, & Baronius in annalibus. In verbis autem Euangeliorum notari solet quaedam dinerfitas. Nam Matth. Marc. & Lucas numerant diem transfigurationis ab eo die, in quo Christus sermonem habuerat cum discipulis, eosque ad crucem

Transfigura-

tionis Chri-

sti tempus.

Matth. 16.

Ammon. Ale.

Iansen.

Baron.

Baron.

Baron.

Baron.

Baron.

A ferendam hortatus fuerat, concludens sermonem illis verbis: *sunt de his stantibus, qui non gustabunt mortem, donec videant filium hominis, &c.* Matth. & Marc. dicunt transfiguratum esse, post dies sex: Lucas vero fere post dies octo. Sed hanc varietatem facile Patres conciliant, quia Matth. & Mar. omiserunt dies extremos, quos Luc numerauit. Ita Aug. de consensu Euangelistarum c. 56. & omnes expostores, & Epiph. l. 2. haer. 66. in fine, ac Damasc. in praedicta oratione. Qui addit Euangelistas vtroque modo numerasse propter varia mysteria, quae in vtroque numero indicantur, vt latius ipse profequitur.

Secundo, de loco. Primum Euangelista dicunt, Christum transfiguratum esse in monte. Cuius rei sancti Patres varias rationes morales, & mysticas afferunt. Ille nobis sufficiant, quas paucis verbis complexi sunt Damasc. dict. orat. & Euthy. super Matth. subducit illos in montem excelsum, scilicet, vt a nullo alio conspici possit, nihil enim faciebat ad gloriam, sed omnia ad vilitatem. Praeterea, vt dicamus oportere a terrena subleuari humilitate enim, qui diuina contemplatione dignus habendus est. Item vt ostenderet tantum perfectis in charitate fore manifestandum. Denique quonia solitudo mater est orationis. Addit Tertul. lib. 4. contra Mar. c. 22. In montem secedit, nam & pristinum populum apud montem, & visione, & voce sua Creator inuitat: oportebat in eo suggestu consignari nouum testamentum, in quo conscripsum vetus fuerat, sub eodem etiam ambitu nubis, quam nemo dubitauit de aere creatoris conglobatam. Nec nunc nuda nubes fuit, sed vox solita de caelo, de quo in Psal. 2. Filius meus es tu, ego hodie genui te, & in Isaia qui Deum metuens audi vocem filij eius? Addit praeterea expostores euangeliorum, ex historia vel traditione recepta, illum fuisse montem Thabor, quem multi censent esse illum montem, in quem (vt dicitur Matth. 28.) discipuli iussu Domini congregati sunt vt ipsum iam uiuentem, & a mortuis suscitatum, priusquam in caelum ascenderet, conspicerent. Qui propterea in magna veneratione a Christianis est habitus, vt ex Hier. colligitur in Epitaphio Paule vbi refert eam solitam esse montem illum, religionis ergo, consendere, & ex Beda de locis sanctis ca. 17. qui refert ibi fuisse tres Ecclesias edificatas in memoriam huius mysterij. Denique Damasc. supra dicta orat. intelligit tunc impletum esse illud. Psal. 88. Thabor, & Hermon in nomine tuo exultabunt. Nam Hermon (inquit) prius exultauit, quando paterno testimonio Christo ad baptismum profecto filij nomen tributum est, nunc vero exultat, ac laetitia perfunditur Thabor, diuinus, ac sanctus ille mons non minus gloria, quam altitudine sublimis, & caetera, quae ibidem eleganter profequitur.

Tertio circa ordinem ex Matth. & Marc. colligitur, primo Christum fuisse transfiguratum, deinde apparuisse ei Moysen, & Eliam, postea dixisse Petri, Bonum est nos hic esse, & statim factam esse nubem, quae omnes illos complexa est, ac tunc auditam vocem, Hic est filius meus dilectus, qua territi discipuli ceciderunt in terram, postea vt a Christo confortati, lauantes oculos neminem viderunt nisi solum Iesum. Ex Luca vero addendum est, antequam Christum transfiguraretur, orasse, & interam discipulos somno grauatatos dormitasse, eisque dormientibus Christum transfiguratum esse, eiq; Moysen, & Eliam apparuisse & postea Apostolos excitatos e somno vidisse gloriam Christi, & qui cum eo adstabant. Subdit autem Lucas Petrum non esse loquutum donec Elias, & Moyses iam a Christo discedebant. Quod nonnullam difficultatem habet, quam terigit Aug. lib. 2. de consensu Euangelist. c. 56. quia alij Euangelistae significant multo antea Petrum loquutum, quam Moyses & Elias cum Christo loquerentur. Dicendum vero est Petrum non esse loquutum donec Moyses, & Elias colloquium cum Christo finierunt & signum aliquod ducendendi praebuissent. Hinc enim Petrus motus videtur

Locus transfigurationis Christi. Damasc. Euthym.

Transfiguratio in monte Thabor. Cur Christus voluit.

Tertul. Exod. 19.

Psal. 2. Isai 50.

Matth. 28.

Hieronym.

Beda.

Damasc. Psal. 88.

Ordo gestorum in transfiguratione Christi.

Dubium.

August.

Responsio.

videtur